

Відносини НАТО – Росія: передісторія

розбудови стратегічного партнерства з Росією. Однак, в березні 2014 року Росія незаконно анексувала Крим. У відповідь на це НАТО призупинило всю практичну співпрацю з Росією, залишивши водночас канали політичної та військової комунікації відкритими. В даній довідковій публікації викладено ключові дати та події в контексті взаємовідносин НАТО – Росія.

1994: Партнерство заради миру

В червні 1994 року Росія стала першою країною, що приєдналася до Партнерства заради миру (ПЗМ) – програми практичної двосторонньої співпраці між НАТО та країнами-партнерами.

У декларації Брюсельського саміту від січня 1994 року було визначено, що цілями ПЗМ є розширення і активізація військового та політичного співробітництва в Європі, підвищення рівня стабільності, зменшення загроз для миру та зміцнення відносин у царині безпеки.

1997: Основоположний акт НАТО – Росія

27-го травня 1997 року лідери країн НАТО та Президент Борис Єльцин підписали Основоположний акт НАТО – Росія, в якому висловили рішуче бажання “спільно будувати тривалий та всеохоплюючий мир у євроатлантичному регіоні на принципах демократії і безпеки, яка ґрунтується на співпраці”.

В документі задекларовано ціль співпраці в таких галузях, як підтримання миру, контроль над озброєннями, боротьба з тероризмом і наркотиками та протиракетна оборона театру військових дій (ТВД). Основоположний акт зафіксував бажання НАТО і Росії розвивати свою співпрацю на принципах прав людини та громадянських свобод, відмовитися від застосування сили чи погроз силою одне проти одного або проти будь-якої іншої держави.

Підписання Основоположного акту НАТО – Росія,
27 травня 1997 року

2002-2008: співробітництво в межах Ради НАТО – Росія.

28-го травня 2002 року, в Римі, лідери країн НАТО та Президент Володимир Путін підписали декларацію під назвою “Відносини НАТО – Росія: нова якість”. На основі цього документа було створено Раду НАТО – Росія як орган, що працює на засадах консенсусу і об’єднує рівних за статусом членів. Завдяки роботі Ради НАТО – Росія розпочалося співробітництво в таких галузях, як боротьба з тероризмом, врегулювання кризових ситуацій, контроль над озброєннями та протиракетна оборона ТВД. НАТО і Росія співпрацювали в наданні допомоги Афганістану (зокрема, Росія дозволила використовувати контрольовані нею транзитні маршрути для потреб МССБ), у фаховій підготовці з питань боротьби з наркотиками, що надавалася офіцерам Афганістану, країн Центральної Азії та Пакистану, а також у допомозі афганській армії в питаннях щодо її вертолітного парку.

2008: криза щодо Грузії

Військові дії Росії в Грузії в серпні 2008 року спричинилися до призупинення офіційних засідань Ради НАТО – Росія і співпраці в деяких галузях. Члени Альянсу і далі закликають Росію скасувати своє рішення про визнання грузинських регіонів Абхазії та Південної Осетії незалежними державами. На саміті НАТО у Страсбурзі – Келі, 4-го квітня 2009 року, лідери країн НАТО визнали розбіжності з Росією щодо Грузії, але вирішили відновити практичну і політичну співпрацю.

2010-2014: в пошуках нового етапу співробітництва

Піч час Лісабонського саміту, в листопаді 2010 року, лідери країн НАТО та Президент Дмитро Медведєв вирішили започаткувати “новий етап співпраці на шляху до справжнього стратегічного партнерства”, керуючись цілями і принципами Основоположного акта НАТО – Росія та Римської декларації НАТО – Росія. Альянс запропонував Росії розглянути потенційну можливість розширення співпраці щодо протиракетної оборони; також сторони погодилися посилити

Спільні навчання НАТО – Росія у галузі боротьби з тероризмом
«Пильні небеса – 2011»

співробітництво у боротьбі з тероризмом та піратством. Впродовж наступних років НАТО і Росія співпрацювали в наданні допомоги афганській армії щодо її вертолітного парку, проводили спільні навчання з питань боротьби з піратством та операцій з порятунку підводних човнів, а також обговорювали можливість проведення спільної місії для сприяння ліквідації хімічної зброї Сирії.

2014 - 2020: відповідь на кризу щодо України

В березні 2014 року Росія незаконно і нелегітимно анексувала Крим – частину суверенної території України. У відповідь, 1-го квітня 2014 року, міністри закордонних справ країн НАТО вирішили призупинити всю практичну співпрацю з Росією. Відтоді Росія не припиняє свої агресивні дії проти України, у тому числі і ті, що стосуються дестабілізації ситуації на сході України. У відповідь на таке небезпечне ускладнення обставин у сфері безпеки, Альянс посилив свій потенціал стримування і оборони, залишаючись при цьому відкритим до політичного діалогу з Росією.

На Варшавському саміті, в липні 2016 року, лідери країн НАТО чітко заявили, що поліпшення відносин між Альянсом та Росією можливе лише за умови однозначної і конструктивної зміни Росією своєї поведінки – зміни, яка доводила б дотримання нею міжнародного права та виконання своїх міжнародних зобов'язань. Доки цього не станеться, НАТО і Росія не можуть повернутися до стану справ «як зазвичай».

2018: Отруєння у Солсбері

14-го березня 2018 року Сполучене Королівство поінформувало членів Альянсу про застосування у Солсбері отруйної речовини нервово-паралітичної дії. Країни НАТО висловили своє глибоке занепокоєння з цього приводу і засудили таке порушення міжнародних норм.

Після активних консультацій, проведених між членами Альянсу та країнами-партнерами у штаб-квартирі НАТО та відповідних столицях, понад 150 російських дипломатів було видворено з понад 25 країн. 27-го березня 2018 року Генеральний секретар НАТО поінформував про відкликання акредитації 7 штатних співробітників Представництва Росії при НАТО, про відмову трьом особам, що очікували на акредитацію, і про скорочення максимальної чисельності Представництва РФ при НАТО до 20 осіб.

2019: зустріч лідерів країн НАТО в Лондоні

На зустрічі в Лондоні у грудні 2019 року лідери країн НАТО заявили, що агресивні дії Росії становлять загрозу євроатлантичній безпеці. Водночас вони зазначили, що залишаються відкритими до діалогу і до конструктивних відносин з Росією, якщо дії Росії зроблять це можливим. Лідери країн НАТО підтвердили свій подвійний підхід до Росії: з одного боку – стримування та оборона, з іншого – діалог.

Канали комунікації

Канали комунікації між НАТО і Росією залишаються відкритими, як і було з 2014 року. Робота Ради НАТО – Росія (РНР), що є важливою платформою для діалогу, ніколи не призупинялася. З квітня 2016 року ми провели десять засідань РНР. Україна й далі займає чільне місце у порядку денному РНР. Водночас ми просунулися вперед у роботі щодо інших ключових питань безпеки, які стоять на порядку денному; зокрема, це стосується обговорень щодо Договору РСМД під час двох засідань РНР у січні та липні 2019 року. Впродовж останніх років ми зробили крок вперед у роботі РНР – підвищили рівень її прозорості шляхом проведення взаємних брифінгів перед масштабними військовими навчаннями НАТО або Росії. НАТО також використовує РНР як форум для роботи над іншими ключовими питаннями наших відносин з Росією. Наприклад, у форматі РНР члени Альянсу порушують питання щодо гібридних дій Росії в країнах НАТО. Також неодноразово обговорювались питання, пов'язані з ситуацією в Афганістані.

Двосторонні канали комунікації високого рівня між НАТО та Росією залишаються відкритими. І далі відбуваються зустрічі між Генеральним секретарем НАТО та міністром закордонних справ Росії Сергієм Лавровим, у тому числі в межах таких заходів, як Мюнхенська конференція з безпеки. Між НАТО і Росією залишаються відкритими і лінії військової комунікації. Ці канали зв'язку відіграють важливу роль у підвищенні рівня прозорості, запобіганні ескалації, а також у зменшенні ризиків виникнення непорозумінь чи прорахунків. Впродовж останніх років відбулося кілька контактів та зустрічей між начальником Генерального штабу ЗС Російської Федерації генералом Валерієм Герасимовим і головою військового комітету НАТО та Верховним головнокомандувачем Об'єднаних Збройних Сил НАТО в Європі.

Управління громадської дипломатії НАТО - служба преси та ЗМІ

Тел.: +32(0)2 707 5041

Ел. адреса: moc@hq.nato.int

Слідуйте за нами: [@natopress](https://twitter.com/natopress)

www.nato.int